

## مقدمه

رابطه با جنس مخالف و دوستی‌های پیش از ازدواج، و علل و پیامدهای آن، موضوعاتی است که در سال‌های اخیر مطرح نظر گرفته است. با وجود مغایرت‌های فرهنگی و اجتماعی با این پدیده، یافته‌های اخیر از گسترش نامحسوس این روابط در بین جوانان و حتی نوجوانان حکایت دارد. در بررسی قریب ۸۰۰۰ دانش‌آموز شهرهای گوناگون و ۱۳۰۰ دختر ساکن در خوابگاه‌های دانشجویی در شهر تهران، ۳۰ تا ۷۰ درصد از پاسخ‌گویان اظهار کرده‌اند که با جنس مخالف ارتباط صمیمانه داشته و قرار عاشقانه گذاشته‌اند. این در حالی است که دوستی با جنس مخالف در ایران، که دارای فرهنگ ریشه‌دار دینی است، پذیرفتنی نیست (گلزاری، ۱۳۸۴). برخی یافته‌های اخیر، آمارهای بالاتر را هم گزارش داده‌اند. پژوهش رجبلو و /صغری (۱۳۸۹) نشان می‌دهد که ۷۲/۳ درصد از شرکت‌کنندگان، تجربه ارتباط با جنس مخالف را داشته‌اند که ۲۶/۱ درصد آنها دوستی‌های چندگانه را هم تجربه کرده‌اند.

رابطه با جنس مخالف ارتباطی است غیر از ازدواج، عقد و نامزدی رسمی و نیز ارتباطی خارج از حد همکلاسی، همکاری و یا آشنایی معمولی در فامیل؛ رابطه‌ای است عاطفی و صمیمانه که معمولاً دور از چشم خانواده صورت می‌پذیرد و از ارتباط غیر حضوری تا ارتباط جنسی را شامل می‌شود (رفاهی و همکاران، ۱۳۹۱).

چنین روابطی عمدتاً به انگیزه تفریح و سرگرمی، همراهی و معاشرت بدون مسئولیت ازدواج، افزایش منزلت اجتماعی، جامعه‌پذیری، تجربه جنسی، صمیمیت، تعیین و انتخاب همسر صورت می‌پذیرد (گلزاری، ۱۳۸۴). پژوهش‌های خارجی گویای این مطلب است که روابط جنسی پیش از ازدواج ابتدا با انگیزه دوستی عاطفی شروع شده، به تدریج، به روابط جنسی کشیده می‌شود (رگنروس (Regnerus) و یوکر (Uecker)، ۲۰۱۱، ص ۷۲؛ وانگ (Wang) و هسو (Hsu)، ۲۰۰۶). بسیاری از پژوهش‌های داخلی نشان می‌دهد که اهداف جنسی - احساسی، بیشترین سهم را در تبیین رابطه پسر و دختر ایفا می‌کند و اهداف عقلانی نقش کم‌رنگی در تبیین روابط دختر و پسر دارد (خواججه‌نوری و دل‌آور، ۱۳۹۱؛ دل‌آور و احمدی، ۱۳۹۱؛ یعقوب‌خوانی و فتحی‌اقدم، ۱۳۹۱؛ حامدی و همکاران، ۱۳۹۱).

روابط پیش از ازدواج در فرهنگ غرب پیشینه کوتاهی دارد. پیش از دهه اول قرن بیستم، دختر و پسر برای ازدواج همدیگر را می‌دیدند و چند جلسه با هم صحبت می‌کردند و والدین در

## بررسی تفاوت ویژگی‌های شخصیتی و امید در میان دانش‌آموزان مرتبط و غیرمرتبط با جنس مخالف

محمد زارعی توپخانه / دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه mohammad1358z@gmail.com  
سیده‌خدیجه مرادیانی گیزه‌رود / کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی  
محمود گلزاری / دانشیار روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی  
دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۲۷ - پذیرش: ۱۳۹۳/۵/۹

## چکیده

این پژوهش به بررسی تفاوت ویژگی‌های شخصیتی و امید در میان دانش‌آموزان مرتبط و غیرمرتبط با جنس مخالف پرداخته است. حجم نمونه پژوهش ۳۱۶ نفر از دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان رباط کریم است که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. پژوهش از نوع مطالعه کمی همبستگی است. ابزار استفاده شده در این پژوهش، پرسش‌نامه ۱۳ سؤالی ارتباط با جنس مخالف، پرسش‌نامه ۹۰ سؤالی شخصیتی «آیسنک» و پرسش‌نامه ۱۲ سؤالی «امید» اشنایدر است. داده‌ها بر اساس آزمون خی‌دو و آزمون t مستقل تحلیل شد. یافته‌ها حکایت از آن دارد که پسران بیش از دختران وارد ارتباط با جنس مخالف می‌شوند. همچنین ارتباط با جنس مخالف با افزایش ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری، روان‌گسسته‌گرایی، برون‌گرایی، و کاهش امید، همبسته است. یافته دیگر اینکه شدت روان‌گسسته‌گرایی در افرادی که ارتباط جنسی را تجربه کرده‌اند بیشتر است. بنابراین، خودمهارگری جنسی تأکید شده است.

**کلیدواژه‌ها:** شخصیت، امید، دوستی، جنس مخالف.

ازدواج فرزندان نقش پررنگی ایفا می‌کردند (کب (Cobb)، ۲۰۰۱). اما به تدریج، فرهنگ لیبرالی و لذت‌گرایی گسترش پیدا کرد و دین، امری فردی و نگرشی حداقلی پیدا نمود (بوگارت (Bogart) و همکاران، ۲۰۰۷). نوجوانان با تصاویر و پیام‌های جنسی از رادیو، تلویزیون، اینترنت و فیلم‌ها بمباران شدند (رگنروس و یوکر، ۲۰۱۱، ص ۹۶). فرهنگ غالب این شد که روابط جنسی پیش از ازدواج نه تنها بد نیست، بلکه قابل قبول و طبیعی است (الهگ (Elhage)، ۲۰۰۹). هاردینگ و جانکس (۲۰۰۳) در این باره معتقدند: در سال ۱۹۶۹ بیش از ۷۵ درصد آمریکاییان اعتقاد داشتند که رابطه جنسی پیش از ازدواج، امری زشت و مذموم است، اما تنها چند سال بعد نگرش آنها تغییر فاحشی کرد، به گونه‌ای که در دهه ۱۹۸۰ تنها ۳۳ درصد از آمریکاییان معتقد بودند که رابطه جنسی پیش از ازدواج، امری زشت و مذموم است.

پژوهش‌های متعددی نشان می‌دهد که روابط جنسی پیش از ازدواج، سلامت نوجوانان و جوانان را به مخاطره می‌اندازد. بیمارهای مقاربتی، ایدز، بارداری ناخواسته، سقط جنین، مرگ‌ومیر مادران، و استفاده از مشروبات الکلی از پیامدهای این ارتباط است (بس (Bs) و باسل (Basel)، ۲۰۱۳). مطالعه «مرکز ملی بهداشت» با نمونه ۶۵۰۰ تن از نوجوانان مدارس راهنمایی و دبیرستان‌های سراسر ایالات متحده نشان می‌دهد که رابطه جنسی پیش از ازدواج نقش مهمی در ایجاد افسردگی و اقدام به خودکشی در نوجوانان آمریکایی ایفا می‌کند (رکتور (Rector) و همکاران، ۲۰۰۳).

سابیا (Sabia) و ریس (Rees) (۲۰۰۹، ۲۰۱۱) نشان دادند که پرهیز از روابط قبل از ازدواج تأثیر قابل توجهی در موفقیت تحصیلی و فارغ‌التحصیل شدن دختران دارد. رگنروس و یوکر (۲۰۱۱) عوارض احساسی روابط پیش از ازدواج را بسیار آسیب‌زا توصیف می‌کند. احساس گناه، پشیمانی، نفرت از خود، نشخوار فکری، کاهش اعتماد به نفس، احساس استفاده شدن توسط دیگری، احساس کم‌ارزشی و تحقیر خود، ناراحتی و احساس گناه از دروغ گفتن و یا پنهان کردن روابط جنسی از خانواده، اضطراب شدید از برقراری رابطه و نگرانی بیش از حد در خصوص نقش جنسیتی و روابط و زندگی آینده از جمله این عوارض است. پژوهش‌های داخلی هم نتایجی مشابهی را گزارش کرده‌اند. اختلالات هیجانی و عاطفی، برداشت منفی از ظاهر خود، تحریف هویت، ضعف در شکل‌گیری هویت دینی و هدفمندی زندگی، گرایش به مصرف الکل و مواد مخدر، افت تحصیلی، افزایش خشونت، ابتلا به بیماری‌های مقاربتی مانند ایدز، وادارشدن به ازدواج‌های زود هنگام، درگیری‌های خانوادگی، بی‌علاقگی به ازدواج و بالا رفتن سن آن، سردرگمی در تعاملات جنسی و بی‌اعتمادی به جنس

مخالف، ایده‌آل‌گرایی در انتخاب همسر، سرد مزاجی نسبت به همسر و افزایش نرخ طلاق در بین زوجین، افزایش جرم و روابط نامشروع، دگرگونی الگوی رفتاری و رفتارهای نمایشی به‌منظور جذب جنس مخالف، افزایش مصرف‌گرایی به منظور بهبود پوشش و ایجاد کشش جنسی، هدر رفتن نیرو و وقت و نوآوری جوانان از پیامدهای این ارتباطات ذکر شده است (رجبلو و اصغری، ۱۳۸۹؛ گلزاری، ۱۳۸۴؛ آزاد ارمکی و شریفی‌ساعی، ۱۳۹۰؛ موسوی، ۱۳۹۱).

در آموزه‌های دینی، برخورداری از روابط پیش از ازدواج (اعم از روابط جنسی و عاطفی) تأکید شده است: «مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَعْدَانِ» (مأنده: ۵)؛ پاک‌دامن باشید، خود را به زنا نیالایید و دوست پنهانی و نامشروع نگیرید. از مقدمات نامشروع روابط جنسی پیش از ازدواج (از جمله دوستی با جنس مخالف) به منظور اجتناب از ارتکاب روابط جنسی نامشروع نهی شده است. «لَا تَقْرَبُوا الزَّوْجَةَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا» (اسراء: ۳۲)؛ نزدیک زنا نشوید که کار بسیار زشت و راهی ناگوار است. منطق دین در یک کلام خلاصه می‌شود: «من تسرع إلى الشهوات تسرع إليه الآفات»؛ کسی که به سوی شهوات بشتابد آسیب‌ها به استقبال او می‌شتابند (آمدی، ۱۳۶۶، ص ۳۰۴). امام رضا<sup>ع</sup> برخی از پیامدهای اجتماعی روابط جنسی را برمی‌شمارد: «زنا حرام شده است، به خاطر مفاسدی مانند قتل و خون‌ریزی، از بین رفتن نسب‌ها، فساد مواریت، ترک سرپرستی و تربیت اطفال، و مفاسد دیگر» (حرعاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۲۰، ص ۳۰۹). در روایت دیگری سه پیامد فردی این‌گونه روابط ذکر شده است: «ارزش انسان زایل می‌گردد؛ نابودی و مرگ را جلو می‌اندازد؛ رزق را از بین می‌برد» (همان). امام صادق<sup>ع</sup> آسیب‌های جسمانی، روانی و معنوی این‌گونه روابط جنسی را در قالب تمثیل زیبایی ترسیم نموده‌اند. «اگر پرنده هم به زنا آلوده شود همه پر و بالش می‌ریزد»؛ یعنی از هویت خود خارج می‌شود (همان).

پژوهش‌ها عوامل فردی، خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی گوناگونی را برای شکل‌گیری روابط پیش از ازدواج ذکر کرده‌اند (بوگارت و همکاران، ۲۰۰۷؛ گوتیرز (Gutierrez) و همکاران، ۲۰۱۰؛ اولادپو و فایمی، ۲۰۱۱). پژوهش‌های اخیر حکایت از آن دارد که شخصیت به عنوان یک عامل فردی، در رفتارهای پرخطر نقش مهمی دارد (باقری و همکاران، ۱۳۹۰). نوجوانانی که درگیر روابط قبل از ازدواج نمی‌شوند ویژگی‌های شخصیتی کارآمدتری دارند و به دنبال کسب موفقیت بیشتر در زندگی هستند (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵، ص ۲؛ میدلتون (Middleton) و همکاران، ۲۰۱۳). علاوه بر این، خودداری جنسی- به احتمال زیاد- موجب پرورش صفات برجسته و

شخصیت مثبت می‌گردد (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵) و ضعف ویژگی‌های شخصیتی مانند ضعف کارآمدی، اراده و تصمیم‌گیری می‌تواند منجر به شکل‌گیری روابط پیش از ازدواج گردد (وانگ Wang) و همکاران، ۲۰۰۹). یعقوب‌خوانی و فتحی‌اقدم (۱۳۹۱) نشان دادند که افرادی که در روابط با جنس مخالف مورد سوءاستفاده و خشونت عاطفی قرار می‌گیرند - به ترتیب - دارای بیشترین ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، روان‌رنجوری و توافق هستند. این یافته با یافته‌های هلر (Heller) و همکاران (۲۰۰۴) همخوان است که دریافتند روان‌رنجوری و هیجان‌های منفی با کیفیت رابطه مرتبط است. عده‌ای از تحقیقات جدیدتر نیز به این مطلب اذعان دارند که ابعاد شخصیتی روان‌رنجور خویی، باز بودن به تجربه و موافق بودن، با تعامل‌های منفی در ارتباط است (یعقوب‌خوانی و فتحی‌اقدم، ۱۳۹۱). یافته پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که دوستی اینترنتی با ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری و توافق رابطه منفی دارد و با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، گشودگی به تجربه و وظیفه‌شناسی رابطه مثبت و معنادار دارد. حامدی و همکاران (۱۳۹۱) دریافتند که ضعف تمایز یافتگی با افزایش مشکلات بین‌فردی با غیر همجنس رابطه دارد و بین خرده‌مقیاس‌های بالابودن واکنش هیجانی، بریدگی عاطفی و آمیختگی، با افزایش مشکلات ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.

یکی از سرمایه‌های اساسی انسان «امید» است. «امید» فرایندی شناختی است که افراد به وسیله آن اهداف خود را تعیین می‌کنند، راه‌کارهایی برای رسیدن به آن خلق می‌کنند و انگیزه لازم برای اجرای آن راه‌کارها ایجاد می‌کنند (اشنایدر Snyder) و شان (Shane)، ۲۰۰۷، ص ۲۵۷). از منظر جهان‌بینی توحیدی، «امید» تحفه‌ای الهی است که چرخ زندگی را به گردش واداشته و تلاش و انگیزه را در انسان مضاعف می‌کند (مجلسی، ۱۴۰۴ق، ج ۱۴، ص ۳۲۹). رکتور و همکاران (۲۰۰۵) دریافتند نوجوانانی که از روابط قبل از ازدواج دوری می‌کنند جهت‌گیری بهتر و امید بیشتری به موفقیت در آینده دارند. رگنروس و یوکر (۲۰۱۱) نگرانی بیش از حد درباره نقش جنسیتی و روابط آینده را از پیامدهای ارتباطات قبل از ازدواج به‌شمار می‌آورند. اپونته (Aponte) و همکاران (۲۰۱۲) معتقدند: افزایش امید و توجه به آرزوهای آینده، در کاهش رابطه جنسی مؤثر است. یافته‌های موسوی (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که از منظر آموزه‌های اسلامی، ناامیدی نسبت به آینده با رابطه با جنس مخالف همبسته است و ضرورت دارد که مهارت‌های لازم برای ایجاد امید در نوجوانان پدید آید. خوانساری و سلیمانی (۱۳۹۰) دریافتند افرادی که وارد این‌گونه روابط می‌شوند احتمالاً نگرش بدبینانه‌ای به آینده و ارتباطات خود پیدا خواهند

کرد. در نتیجه، احساس خوش‌بختی و خوش‌بینی، انعطاف‌پذیری، و عزت‌نفس کمتری خواهند داشت. بررسی‌های متعدد انجام گرفته، به‌ویژه در میان نوجوانان و جوانان ایرانی، کمتر به نقش ویژگی‌های شخصیتی و امیدواری در روابط قبل از ازدواج پرداخته است. بنابراین، هدف این پژوهش بررسی ویژگی‌های شخصیتی و امید به زندگی دانش‌آموزان دارای ارتباط با جنس مخالف و درصد پاسخ به این پرسش‌هاست که ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دارای ارتباط با جنس مخالف با دانش‌آموزان بدون ارتباط چه تفاوتی دارد؟ امید به زندگی دانش‌آموزان دارای ارتباط با جنس مخالف با دانش‌آموزان بدون ارتباط چه تفاوتی دارد؟

### روش پژوهش

این پژوهش از نوع کمی همبستگی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون «ت مستقل» و آزمون «خی‌دو» استفاده شد. جامعه آماری پژوهش دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه و پسرانه شهرستان رباط‌کریم تهران است. حجم نمونه پژوهش ۳۱۶ نفر (۱۹۰ نفر دختر و ۱۲۶ پسر) است که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی به‌دست آمد؛ به این صورت که ابتدا یک بخش از شهرستان مذکور انتخاب گردید و سپس از بین دبیرستان‌های موجود، ۸ دبیرستان دخترانه و پسرانه انتخاب شد. پرسش‌نامه‌ها به شرکت‌کنندگان ارائه گردید. توضیحات لازم به آنها داده شد. داده‌ها جمع‌آوری گردید و داده‌ها با استفاده از نرم افزار spss تجزیه و تحلیل شد. ابزارهای استفاده شده عبارتند از:

**مقیاس ارتباط با جنس مخالف:** این پرسش‌نامه، که توسط گلزاری (۱۳۸۵) ساخته شده است، وضعیت ارتباط و شدت آن را می‌سنجد. منظور از «وضعیت ارتباط» یکی از چهار حالت ذیل است: هم اکنون ارتباط دارم؛ قبلاً داشته‌ام و اینک ندارم؛ به یک نفر علاقه دارم که نمی‌دانم؛ و به کسی علاقه یا با کسی ارتباط ندارم. در تحقیق مذکور، دو دسته اول دارای ارتباط و دو دسته دوم عدم ارتباط در نظر گرفته شده است. شدت ارتباط به عوامل ذیل بستگی دارد: سن شروع اولین رابطه، تعداد کسانی که از آغاز ارتباط تا کنون با آنها دوست بوده است، همزمانی رابطه با چند نفر، مرحله پیشرفت رابطه از آشنایی ساده تا برقراری رابطه جنسی، انگیزه ادامه رابطه، و سطح پنهان‌کاری. در این پژوهش، «رابطه عمیق» به رابطه جنسی کامل یا تماس‌های جسمی طولانی مدت اطلاق می‌گردد و «رابطه سطحی» به ارتباطات غیرحضوری تا ارتباط جسمی کوتاه‌مدت اطلاق می‌شود. پرسش‌نامه دارای ۱۳ ماده است که با همین گویه‌ها و محتوا تنظیم شده است. این پرسش‌نامه روی بیش از ۵۰۰۰ دانش‌آموز دبیرستانی و ۳۰۰۰

۰/۶۰ با مقیاس خوش‌بینی شپیر و کارور همبستگی دارد. همچنین نمرات این مقیاس با مقیاس افسردگی بک همبستگی منفی دارد. علاوه بر آن، روایی محتوای این مقیاس به تأیید متخصصان بالینی هم رسیده است (قهرمانی و نادری، ۱۳۹۱).

### یافته‌های پژوهش

جدول ۱، توزیع فراوانی درصد دانش‌آموزان دارای ارتباط با جنس مخالف به همراه نتایج آزمون «خی‌دو» را نشان می‌دهد. نتیجه آزمون «خی‌دو» ( $\chi^2 = 3/964$ ,  $df = 1$ ,  $P = 0/04$ ) نشان می‌دهد که اختلاف فراوانی‌های مشاهده شده بین پسر و دختر در ارتباط با جنس مخالف معنادار است. مقایسه فراوانی‌ها و درصدها نشان می‌دهد که از بین ۳۱۶ نفر شرکت‌کننده، ۱۷۴ نفر، معادل ۵۵ درصد از دانش‌آموزان دارای ارتباط با جنس مخالف بوده‌اند. از بین ۱۲۶ دانش‌آموز پسر، ۷۸ نفر (معادل ۶۲ درصد) دارای ارتباط با جنس مخالف بوده‌اند، و از بین ۱۹۰ دانش‌آموز دختر، ۹۶ نفر (معادل ۵۰/۵ درصد) دارای ارتباط با جنس مخالف بوده‌اند.

جدول ۱. توزیع فراوانی درصد دانش‌آموزان دارای ارتباط با جنس مخالف به همراه نتایج آزمون «خی‌دو»

	پسر	دختر	جمع	X <sup>2</sup>	df	p
ارتباط	۷۸	۹۶	۱۷۴	۳/۹۶۴	۱	۰/۰۴
درصد	۶۲	۵۰/۵	۵۵			
عدم ارتباط	۴۸	۹۴	۱۴۲			
درصد	۳۸	۴۹/۵	۴۵			
جمع	۱۲۶	۱۹۰	۳۱۶			

جدول ۲، میانگین نمرات خرده‌مقیاس‌های شخصیت و مقیاس «امید» را در دانش‌آموزان دارای رابطه و بدون رابطه با جنس مخالف نشان می‌دهد. بر اساس این جدول، میانگین نمرات برون‌گرایی دانش‌آموزانی که با جنس مخالف رابطه داشته‌اند، بالاتر از میانگین نمرات دانش‌آموزانی است که رابطه نداشته‌اند ( $P = 0/05 <$ ). همچنین میانگین نمرات روان‌رنجوری دانش‌آموزانی که با جنس مخالف رابطه داشته‌اند، بالاتر از میانگین نمرات دانش‌آموزانی است که رابطه نداشته‌اند ( $P = 0/001 <$ ). نیز میانگین نمرات روان‌گسسته‌گرایی دانش‌آموزانی که با جنس مخالف رابطه داشته‌اند بالاتر از میانگین نمرات دانش‌آموزانی است که رابطه نداشته‌اند ( $P = 0/001 <$ ). میانگین نمرات امید به زندگی هم در دانش‌آموزانی که با جنس مخالف رابطه داشته‌اند پایین‌تر از میانگین نمرات دانش‌آموزانی است که رابطه نداشته‌اند ( $P = 0/005 <$ ).

دانشجوی دختر و پسر اجرا شده است. ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۵ تا ۰/۹۳ به‌دست آمده و اعتبار محتوا، ملاک و سازه آن در تحقیقات گوناگون در حد مطلوبی ثابت شده است. همبستگی با مقیاس عمل به باورهای دینی در گروه نوجوانان دبیرستانی در سطح ۰/۰۱ منفی و معنادار ( $r = 0/01$ ) به‌دست آمده است (همان).

**مقیاس شخصیتی آیسنک:** پرسش‌نامه شخصیتی آیسنک در سال ۱۹۶۳ به‌منظور سنجش برخی از ویژگی‌های شخصیتی مانند برون‌گرایی، روان‌آزوده‌گرایی، و روان‌گسسته‌گرایی ساخته شد. خرده‌مقیاس‌ها شامل سه ویژگی شخصیتی مذکور به همراه خرده‌مقیاس دروغ‌سنج است. پرسش‌نامه دارای دو سطح بزرگسالان و کودکان - نوجوانان است که سطح بزرگسال آن ۹۰ سؤالی است که با پاسخ «بلی» یا «خیر» جواب داده می‌شود (فتحی‌آشتیانی، ۱۳۸۸، ص ۱۲۳). آیسنک آن را بر روی گروه واحد در دو زمان متفاوت اجرا نمود و اعتبار و روایی آن را به‌دست آورد. ضریب اعتبار درونی (آلفای کرونباخ) برای مردان، روان‌گسستگی ۰/۷۸، برون‌گرایی ۰/۹۰، نوروگرایی ۰/۸۸، و دروغ ۰/۸۲ به‌دست آمد، و برای زنان، روان‌گسستگی ۰/۷۶، برون‌گرایی ۰/۸۵، نوروگرایی ۰/۸۵، و دروغ ۰/۷۹ به‌دست آمد. همچنین با روش «بازآزمایی» به فاصله یک ماه بر روی یک نمونه ۲۳۰ نفری، ضریب همبستگی به شرح ذیل گزارش شد: برای مردان، روان‌گسستگی ۰/۷۷، برون‌گرایی ۰/۸۳، نوروگرایی ۰/۷۶، و دروغ ۰/۷۶ به‌دست آمد، و برای زنان، روان‌گسستگی ۰/۸۱، برون‌گرایی ۰/۸۹، نوروگرایی ۰/۸۱، و دروغ ۰/۸۰ به‌دست آمد (فتحی‌آشتیانی، ۱۳۸۸، ص ۱۲۳ به نقل از آیسنک (Eysenck, 1975)). در نمونه ایرانی، ضریب اعتبار با روش «بازآزمایی» به فاصله دو ماه به شرح ذیل گزارش شده است: روان‌گسستگی ۰/۷۲، برون‌گرایی ۰/۹۲، نوروگرایی ۰/۸۹، و دروغ ۰/۸۸ (فتحی‌آشتیانی، ۱۳۸۸، ص ۱۲۴ به نقل از کاویانی، ۱۳۸۲).

**مقیاس «امید» آشنایدر:** یک پرسش‌نامه خود گزارشی است مشتمل بر ۱۲ سؤال که توسط آشنایدر و همکاران در سال ۱۹۹۱ ساخته شد. این مقیاس شامل دو خرده‌مقیاس گذرگاه (گذرگاه‌ها، مسیرها و راه‌های گوناگون را برای رسیدن به هدف مشخص می‌سازد) و انگیزش (تصمیم برای رسیدن به هدف) است (آشنایدر و همکاران، ۱۹۹۱). پاسخ‌ها پیوستاری، از کاملاً غلط تا کاملاً درست است. این پرسش‌نامه در بین دانش‌آموزان دختر در تهران توسط گلزاری (۱۳۸۵) اعتباریابی شده است. پایایی این پرسش‌نامه با روش «همسانی درونی» (آلفای کرونباخ) ۰/۸۹ گزارش شده است. مقیاس «امید» با مقیاس‌هایی که فرایند روان‌شناختی را می‌سنجد همبستگی بالایی دارد. مقیاس «امید» به میزان ۰/۵۰ تا

جدول ۲. آزمون میانگین متغیرهای گوناگون بین دو گروه دارای رابطه و بدون رابطه (آزمون T)

رابطه	تعداد	میانگین	مقدار T	درجه آزادی	معناداری
برون‌گرایی	دارد	۱۷۴	۱۳/۵۰	۳۱۴	۰/۰۲۶
	ندارد	۱۴۲	۱۲/۷۰		
روان‌رنجوری	دارد	۱۷۴	۱۴/۹۰	۳۱۴	۰/۰۰۱
	ندارد	۱۴۲	۱۳/۲۸		
روان‌گسسته‌گرایی	دارد	۱۷۴	۷/۵۸	۳۱۴	۰/۰۰۱
	ندارد	۱۴۲	۶/۵۰		
امید	دارد	۱۷۴	۳۵/۳۹	۳۱۴	۰/۰۰۵
	ندارد	۱۴۲	-۲/۵۳۸		
			۳۶/۷۹		

جدول ۳، میانگین نمرات خرده‌مقیاس‌های شخصیت و مقیاس امید را در دانش‌آموزان دارای رابطه جنسی کامل یا تماس‌های جسمی طولانی مدت و دانش‌آموزان دارای روابط سطحی با جنس مخالف (اعم از ارتباطات غیرحضوری تا ارتباط جسمی کوتاه‌مدت) را نشان می‌دهد. بر اساس این جدول، میانگین نمرات روان‌گسسته‌گرایی دانش‌آموزانی که روابط جنسی کامل یا تماس‌های جسمی طولانی مدت با جنس مخالف داشته‌اند بالاتر از میانگین نمرات دانش‌آموزانی است که روابط سطحی با جنس مخالف داشته‌اند ( $P=0.05$ ). اما بین میانگین دیگر خرده‌مقیاس‌های شخصیت و مقیاس «امید» در دو گروه، تفاوت معناداری مشاهده نگردید.

جدول ۳. آزمون میانگین متغیرهای گوناگون بین دو گروه دارای رابطه عمیق و رابطه سطحی (آزمون T)

رابطه	تعداد	میانگین	مقدار T	درجه آزادی	معناداری
برون‌گرایی	عمیق	۳۶	۱۳/۱۶	۱۷۲	۰/۴۷۴
	سطحی	۱۲۸	۱۳/۵۸		
روان‌رنجوری	عمیق	۳۶	۱۴/۳۸	۱۷۲	۰/۴۳۵
	سطحی	۱۳۸	۱۵/۰۴		
روان‌گسسته‌گرایی	عمیق	۳۶	۸/۷۵	۱۷۲	۰/۰۴۸
	سطحی	۱۳۸	۷/۲۸		
امید	عمیق	۳۶	۳۶/۰۲	۱۷۲	۰/۳۱۵
	سطحی	۱۳۸	۳۵/۲۲		

### بحث و نتیجه‌گیری

یافته اول پژوهش حکایت از آن دارد که ۱۷۴ نفر از مجموع ۳۱۶ دانش‌آموز (معادل ۵۵ درصد)، با جنس مخالف ارتباط داشتند که ۷۸ دانش‌آموز پسر (معادل ۶۲ درصد پسران شرکت‌کننده) و ۹۶

دختر (معادل ۵۰/۵ درصد دختران) بودند. بنابراین، به نسبت، پسران بیش از دختران وارد ارتباط با جنس مخالف می‌شوند. این یافته با پژوهش‌های اوتدال (Oltedal) و راندمو (Rundmo) (۲۰۰۶)، آلبرت (Albright) (۲۰۰۸)، زاده محمدی و احمدآبادی (۱۳۸۷)، و دل‌آور و احمدی (۱۳۹۱) همسویی دارد.

یافته دیگر پژوهش حاکی است دانش‌آموزانی که با جنس مخالف ارتباط دارند یا در گذشته ارتباط داشته‌اند از نظر ویژگی‌های شخصیتی با دانش‌آموزانی که این ارتباط را تجربه نکرده‌اند تفاوت دارند. دانش‌آموزانی که ارتباط با جنس مخالف را تجربه کرده‌اند به ترتیب - دارای ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری، روان‌گسسته‌گرایی، و برون‌گرایی بالاتری هستند. این یافته با نتایج بسیاری از پژوهش‌های خارجی (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ میدلتون (Middleton) و همکاران، ۲۰۱۳؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ هلر و همکاران، ۲۰۰۴) و پژوهش‌های داخلی (یعقوب‌خوانی و فتحی‌ا قدم، ۱۳۹۱؛ حامدی و همکاران، ۱۳۹۱) و با پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۱)، در خصوص ویژگی برون‌گرایی افراد دارای دوستی اینترنتی همسویی دارد. یافته مذکور را می‌توان چنین تبیین کرد: افرادی که ویژگی‌های شخصیتی کارآمدتری دارند رفتارهای سنجیده‌تری دارند و به دنبال موفقیت بیشتر در زندگی هستند و از رفتارهای پرمخاطره اجتناب می‌کنند (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵، ص ۲؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳). بعکس، ضعف ویژگی‌های شخصیتی مانند ضعف کارآمدی، اراده و تصمیم‌گیری توانمندی‌های فردی را کاهش می‌دهد و می‌تواند موجب رفتارهای پرخطر، از جمله روابط پیش از ازدواج گردد (وانگ و همکاران، ۲۰۰۹). در روایت شریفی از حضرت علی علیه السلام وارد شده است «کسی که کرامت نفس داشته باشد شہوات در نزدش حقیر خواهد بود» (مجلسی، ۱۴۰۴، ج ۶۷، ص ۷۸). از سوی دیگر، خودداری از این‌گونه روابط به احتمال زیاد، موجب پرورش صفات شخصیت مثبت می‌گردد و احساس کارآمدی را در انسان تقویت می‌کند (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵، ص ۳) و بعکس، رو آوردن به روابط پیش از ازدواج صفات شخصیتی مثبت را از بین می‌برد و آسیب‌های شخصیتی و روانی گوناگونی به بار می‌آورد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که احساس گناه، نفرت از خود، نشخوار فکری، کاهش اعتماد به نفس، احساس کم‌ارزشی و تحقیر خود، از پیامدهای چنین ارتباطی است (رگنروس و یوکر، ۲۰۱۱، ص ۱۳۷). روایات منقول از امیرالمؤمنین علی علیه السلام گویای این مطلب است: «کسی که از شهوتش پیروی کند نفسش سالم نمی‌ماند، اراده‌اش ضعیف خواهد شد، از سیر رشد و تکامل بازمی‌ماند و دایم آسیب‌دیده و بیمار خواهد بود» (آمدی، ۱۳۶۶، ص ۳۰۵).

یافته دیگر پژوهش آن است که دانش‌آموزانی که ارتباط با جنس مخالف را تجربه کرده‌اند امید کمتری دارند. بعکس، دانش‌آموزانی که با جنس مخالف ارتباط ندارند امید بیشتری دارند. این یافته با نتایج پژوهش‌های رکتور و همکاران (۲۰۰۵)، یوکر و رگنروس (۲۰۱۱)، پوتنه و همکاران (۲۰۱۲)، خوانساری و سلیمانی (۱۳۹۰) همخوانی دارد. از منظر آموزه‌های اسلامی هم ناامیدی نسبت به آینده با روابط با جنس مخالف همبسته است (موسوی، ۱۳۹۱). همچنین در روایتی از پیامبر اکرم ﷺ وارد شده است: «امید و ترک شهوت با یکدیگر همبسته‌اند» (ر.ک: ابوفراس، ۱۳۷۶، ج ۱).

یافته دیگر پژوهش نشان می‌دهد: دانش‌آموزانی که ارتباط عمیق (ارتباط جنسی یا تماس طولانی جسمی) با جنس مخالف را تجربه کرده‌اند در ویژگی شخصیتی روان‌گسسته‌گرایی، نمره بالاتری نسبت به دانش‌آموزانی که ارتباط سطحی را تجربه کرده‌اند دارند. این یافته با نتایج بسیاری از پژوهش‌های خارجی (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵، ص ۳؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ هلر و همکاران، ۲۰۰۴) و پژوهش‌های داخلی (یعقوب‌خوانی و فتحی‌اقدم، ۱۳۹۱؛ حامدی و همکاران، ۱۳۹۱) همسویی دارد. افرادی که به سمت روان‌گسسته‌گرایی گرایش دارند افرادی منزوی، بی‌احساس، تکانشی، خودمحور، پرخاشگر، سخت‌دل و با آداب اجتماعی در تضادند (فتحی‌آشتیانی، ۱۳۸۸، ص ۱۲۵). این یافته با منابع دینی همسویی دارد. «زنا عمر انسان را کم می‌کند، ارزش انسان را زایل می‌کند و عذاب الهی را نزدیک می‌نماید و صاحبش را خوار و ذلیل و نامیوم می‌گرداند» (مجلسی، ۱۴۰۴، ج ۷۶، ص ۲۲).

بر اساس نتایج پژوهش مذکور و بسیاری از پژوهش‌های داخلی و خارجی، خودمهارگری جنسی تنها راه مطمئن برای جلوگیری از آسیب‌های روابط پیش از ازدواج است. نتایج آموزش‌های ۵ ساله خودمهارگری جنسی و ارائه مهارت‌های لازم در مدارس جنوب لویزیانای مرکزی، نشان می‌دهد که خودمهارگری جنسی تا زمان ازدواج (AUM) نتایج ارزشمندی برای نوجوانان داشته است (یو (Yoo)، ۲۰۰۴). کلسون (Colson) (۲۰۰۳) نقش پایبندی مذهبی را در بازداری جنسی با اهمیت می‌داند و معتقد است: نوجوانان باید بیاموزند که آنها برگزیدگان خدا هستند و باید او را ستایش کنند و از نعمت‌هایش به درستی لذت ببرند. اگر جنبه‌های اخلاقی نادیده گرفته شود و رابطه جنسی به عنوان تفریح و سرگرمی در نظر گرفته شود ما نسلی بدون عزت‌نفس و بدون توجه به حدود و مرزها پرورش خواهیم داد و در آینده، باید منتظر نارضایتی، افسردگی و حتی خودکشی باشیم.

یافته‌های پرکینز (Perkins) و همکاران (۲۰۰۲) نشان می‌دهد که کاهش رفتارهای پرخطر جنسی در نوجوانان مبتنی است بر: ۱. تقویت پایبندی دینی نوجوانان به آموزه‌های دینی؛ ۲. حمایت و نظارت والدین از نوجوانان؛ ۳. برقراری ارتباط عاطفی مثبت با نوجوانان؛ ۴. تجارب مثبت در مدرسه. پژوهش به عمل آمده نشان می‌دهد که مداخلات آموزشی در خصوص خودمهارگری جنسی قبل از ازدواج در مدارس و دانشگاه‌ها موجب ارتقای دانش و درک صحیح و افزایش خود کارآمدی نوجوانان می‌گردد و آسیب‌ها را کاهش می‌دهد. نجار کولایی و همکاران (۲۰۱۳) و گلیبو (Gelibo) و همکاران (۲۰۱۳) معتقدند: خویشتن‌داری جنسی تا زمان ازدواج بهترین راه پیش‌گیری از آسیب‌های روابط جنسی (مثل ایدز) است. اولادپو (Oladepo) و فایمی (Fayemi) (۲۰۱۱) مهم‌ترین عوامل پیش‌گیری‌کننده روابط جنسی نوجوانان را نداشتن دوست پسر و دوست دختر، استفاده نکردن از مشروبات الکلی، نگرش مثبت به خودمهارگری جنسی و ویژگی خودکارآمدی می‌داند و پیشنهاد می‌کند: والدین، رسانه‌ها، مدارس، نهادهای مذهبی و سازمان‌های دولتی و غیردولتی به‌منظور ترویج خودمهارگری جنسی در یک جهت عمل کنند.

خواججه نوری و دلاور (۱۳۹۱) دریافتند که سبک زندگی مذهبی، کنترل خانواده، مدیریت صحیح فناوری‌های نوین مثل ماهواره و فضاهای مجازی، موجب کاهش دوستی با جنس مخالف می‌گردد. معتقدند: «فرهنگ‌سازی مناسب» و «آموزش» دو راه اساسی برای کنترل غریزه جنسی در نوجوانان است. ماهینی و دیره (۱۳۹۱) بر اساس آموزه‌های دینی، کنترل و تعدیل غریزه جنسی در سه محور «خودمهارگری جنسی»، «ازدواج» و «آموزش» را پیشنهاد می‌دهند. نورعلیزاده میانجی (۱۳۸۸) نشان داد که الگوی اسلامی (قرآن و سنت) رفتار جنسی سالم، رشدیافته، و دارای دو بعد اساسی نکاح - عفاف «ارضای سالم نیاز جنسی از راه همسرگزینی» و «پاک‌دامنی و خودمهارگری جنسی» است. زارعی (۱۳۹۰) حفظ حریم و مرزها، ترویج ازدواج آسان و ارضای نیازهای جنسی - عاطفی در چارچوب خانواده را توصیه می‌کند.

در مجموع، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که ارتباط و دوستی با جنس مخالف از یک‌سو، با افزایش ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری، روان‌گسسته‌گرایی، برون‌گرایی و کاهش امید همبسته است و از سوی دیگر، شدت روان‌گسستگی در افرادی که ارتباط جنسی داشته‌اند بیشتر است. این امر همسو با بسیاری از پژوهش‌های به عمل آمده و بر اساس آموزه‌های ادیان الهی، به‌ویژه دین مبین اسلام، است.

پژوهش دارای محدودیت‌هایی است؛ از جمله پژوهش مذکور از نوع همبستگی است و نباید انتظار تبیین علت و معلولی از آن داشت. همچنین پژوهش فقط در جامعه دانش‌آموزی صورت پذیرفته است. علاوه بر این، با توجه به ممنوعیت ارتباط با جنس مخالف در فرهنگ ایرانی - اسلامی، ممکن است پاسخ‌های شرکت‌کنندگان با خودسانسوری همراه بوده باشد. این امر می‌تواند در نتایج پژوهش اثرگذار باشد. از این رو، لازم است تعمیم‌پذیری با دقت صورت پذیرد و به منظور دستیابی به نتایج دقیق‌تر، پژوهش‌های متعدد با شیوه‌های گوناگون و در جوامع متفاوت به عمل آید.

بر اساس یافته‌های پژوهش، بازاری جنسی تنها راه مطمئن برای جلوگیری از آسیب‌های روابط پیش از ازدواج است. این امر همکاری جمعی متولیان امور فرهنگی، برنامه‌ریزان و رسانه‌های جمعی و مدارس و دانشگاه‌ها را می‌طلبد. بدین‌روی، توصیه می‌شود بنیان‌های دینی نوجوانان و جوانان بیش از پیش تقویت شود. مهارت‌ها و آموزش‌های لازم به خانواده‌ها ارائه گردد تا با ارتباط مناسب و تربیت صحیح، زمینه پرورش ویژگی‌های شخصیت رشدیافته در نوجوانان فراهم آید. برنامه خودمهارگری جنسی در مدارس و دانشگاه‌ها به‌طور جدی آموزش داده شود. این مهارت‌ها می‌تواند شامل شناخت‌دهی، خودکنترلی، جرئت‌ورزی، افزایش حرمت خود، اعتماد به نفس، و امید به آینده باشد. فناوری‌های نوین مثل ماهواره و فضاهای مجازی به درستی مدیریت شود و آموزش‌های لازم به نوجوانان ارائه گردد. اختلاط با جنس مخالف در فضاهای آموزشی و محیط‌های اجتماعی به‌طور معقول و منطقی مدیریت گردد و شیوه‌های صحیح ارتباط با جنس مخالف آموزش داده شود. راه‌های معقول و کم‌خطر مانند کارگاه‌های همسرگزینی، و مشاوره‌های ازدواج برای آشنایی جوانان در شرف ازدواج فراهم گردد تا از درگیر شدن در روابط قبل از ازدواج بازداشته شوند.

### منابع

- آزاد ارملی، تقی و محمدحسین شریفی ساعی، ۱۳۹۰، «تبیین جامعه‌شناختی روابط جنسی آنومیک در ایران»، *خانواده پژوهی*، سال هفتم، ش ۲۸، ص ۴۳۵-۴۹۲.
- آمدی، عبدالوهاب بن محمد، ۱۳۶۶، *غرر الحکم و درر الکلم*، قم، دفتر تبلیغات.
- ابوفرس، ورام، ۱۳۷۶، *مجموعه ورام*، قم، مکتبه الفقیه.
- احمدی، خدابخش و همکاران، ۱۳۹۱، «نقش ویژگی‌های شخصیتی در دوستی‌های اینترنتی»، *پژوهش در سلامت روان‌شناختی*، دوره ششم، ش ۲، ص ۳۱-۳۹.
- باقری، مسعود و همکاران، ۱۳۹۰، «رابطه دین‌داری و ابعاد شخصیت با سلامت روان معلمان شهرستان رودان»، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، سال پنجم، ش ۹، ص ۷-۳۲.
- حامدی، رباب و همکاران، ۱۳۹۱، «بررسی تمایز یافتگی خود و کیفیت رابطه با غیر هم جنس در دانشجویان مجرد»، *مطالعات روان‌شناختی*، دوره هشتم، ش ۴، ص ۵۷-۷۱.
- حراعلی، محمدبن حسن، ۱۴۰۹ق، *وسائل الشیعه*، قم، مؤسسه آل‌البیت.
- خواججه نوری، بیژن و مریم‌السادات دل‌آور، ۱۳۹۱، «عوامل مؤثر بر دوستی دختر و پسر در بین جوانان شهر شیراز با تأکید بر فرایند جهانی‌شدن»، *جامعه‌شناسی کاربردی*، سال بیست و سوم، ش ۲، ص ۴۱-۶۴.
- خوانساری، میناسادات و علی سلیمانی، ۱۳۹۰، «مقایسه هوش هیجانی دو گروه مجرد دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف در شهر تهران»، *اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، سال سوم، ش ۲، ص ۱۴۵-۱۵۹.
- دل‌آور، مریم‌السادات و حبیب احمدی، ۱۳۹۱، «رابطه استفاده از فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر میزان ارتباط با جنس مخالف»، *علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، سال نهم، ش ۲، ص ۱-۲۴.
- رجبلو، علی و سارا اصغری، ۱۳۸۹، «جهانی‌شدن و بازاندیشی الگوهای دوستی دختران و پسران: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران»، *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، سال هشتم، ش ۲، ص ۷۳-۹۲.
- رفاهی، ژاله و همکاران، ۱۳۹۱، «بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری رابطه دوستی پیش از ازدواج بین دختران و پسران از دیدگاه دانشجویان»، *جامعه‌شناسی زنان*، سال سوم، ش ۱، ص ۱۱۷-۱۳۳.
- زاده‌محمدی، علی و زهره احمدآبادی، ۱۳۸۷، «هم‌وقوعی رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان دبیرستان‌های شهر تهران»، *خانواده پژوهی*، سال چهارم، ش ۱۳، ص ۸۷-۱۰۰.
- زارعی توپخانه، محمد، ۱۳۹۰، «روابط آزاد زن و مرد از دیدگاه آموزه‌های دینی و روان‌شناسی»، *معرفت*، سال بیستم، ش ۱۶۳، ص ۸۱-۹۶.
- فتحی‌آشتیانی، علی، ۱۳۸۸، *آزمون‌های روان‌شناختی*، تهران، بعثت.
- قهرمانی، نسیرین و محمدعلی نادری، ۱۳۹۱، «رابطه بین مؤلفه‌های مذهبی - معنوی با سلامت روان و امید به آینده در کارکنان بیمارستان دولتی شیراز»، *نشریه پرستاری ایران*، دوره ۲۵، ش ۷۹، ص ۱-۱۱.
- گلزاری، محمود، ۱۳۸۴، «آموزش و مشاوره با نوجوانان در زمینه ارتباط با جنس مخالف»، *روان‌شناسی تربیتی*، ش ۱، ص ۱۰۵-۱۲۲.
- \_\_\_\_\_، ۱۳۸۵، *مشکلات رفتاری دانش‌آموزان دبیرستانی*، تهران، دبیرخانه شورای انقلاب فرهنگی.

- women: insights into effective sexual risk reduction strategies, *J Pediatr. Health Care*, v. ۲۷, p. ۳۴۲-۳۵۰.
- Najarkolaie, F. R, & et al, ۲۰۱۳, Promoting sexual abstinence intention among female university students, A quasi-experimental study, *J Res Med.Sci*, v. ۱۸, p. ۳۷-۴۳.
- Oladebo ,O, & Fayemi, M. M, ۲۰۱۱, Perceptions about sexual abstinence and knowledge of HIV/AIDS prevention among in-school adolescents in a western Nigerian city, *BMC.Public Health*, -۱۱-۳۰۴., ۳۰۴-۳۱۱.
- Oltedal, S, & Rundmo, T, ۲۰۰۶, The effects of personality and gender on risky driving behaviour and accident involvement, *Safety Science*, v. ۴۴(۷), p. ۶۲۱-۶۲۸.
- Perkins, D. F, & et al, ۲۰۰۲, Protective Factors, Physical Abuse, and Purging From Community-Wide Surveys of Female Adolescents, *Journal of Adolescent Research*, v. ۱۷, p. ۳۷۷-۴۰۰.
- Rector, E. R, & et al, ۲۰۰۳a, Sexually Active teenagers are more likely to be depressed and to attempt suicide, Washington, The Heritage Foundation.
- Rector, E. R, & et al, ۲۰۰۵, *Teenage Sexual Abstinence and Academic Achievemen*, Washington, The Heritage Foundation.
- Regnerus, M, & Uecker, J, ۲۰۱۱, *Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate, and Think about Marrying*, New York, Oxford University Press.
- Sabia, J. J, & Rees, D. I, ۲۰۰۹, The effect of sexual abstinence on females' educational attainment, *Demography*, v. ۴۶, p. ۶۹۵-۷۱۵.
- Sabia, J. J, & Rees, D. I, ۲۰۱۱, Boys will be boys: are there gender differences in the effect of sexual abstinence on schooling? *Health Econ*, v. ۲۰, p. ۲۸۷-۳۰۵.
- Snyder, C. R, & et al, ۱۹۹۱, The Will and the ways: development and validation of and individual – differences measure of hope, *Journal of personality and social psychology*, v. ۶۰, p. ۵۷۰-۵۸۵.
- Snyder, C. R, Shane J. L, ۲۰۰۷, *Positive Psychology The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, Sage Publications LTD, London.
- Wang, R. H, & et al, ۲۰۰۹, Predictors of sexual abstinence behaviour in Taiwanese adolescents: a longitudinal application of the transtheoretical model, *J Clin.Nurs*, v. ۱۸, p. ۱۰۱۰-۱۰۱۷.
- Wang, R. H, & Hsu, H. Y, ۲۰۰۶, Correlates of sexual abstinence among adolescent virgins dating steady boyfriends in Taiwan, *J Nurs Scholarsh*, v. ۳۸, p. ۲۸۶-۲۹۱.
- Yoo, S, & et al, ۲۰۰۴, A qualitative evaluation of the Students of Service (SOS) program for sexual abstinence in Louisiana, *J Sch Health*, v. ۷۴, p. ۳۲۹-۳۳۴.

- ماهینی، انسیه و عزت دیره، ۱۳۹۱، «پژوهشی در ارتباط دختر و پسر و نقد دیدگاه‌ها»، *پژوهش‌نامه اخلاق*، سال پنجم، ش ۱۶، ص ۸۶-۱۰۹.
- مجلسی، محمدباقر، ۱۴۰۴، *بحارالانوار*، بیروت، موسسه الوفاء.
- موسوی، سیدرضا، ۱۳۹۱، «عوامل و زمینه‌های گسترش روابط دختران و پسران با رویکرد به عوامل شخصیتی»، *معرفت*، سال بیست و یکم، ش ۱۷۶، ص ۸۵-۹۸.
- نورعلیزاده میانجی، مسعود، ۱۳۸۸، «مدل اسلامی «مصون سازی» رفتار جنسی با تأکید بر پیشگیری و درمان انحراف‌ها و مشکلات جنسی»، *مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ش ۵، ص ۱۰۷-۱۴۲.
- یعقوب‌خوانی غیاثوند، مرضیه و قربان فتحی‌اقدم، ۱۳۹۱، «همبسته‌های شخصیتی دانشجویان قربانی سوءاستفاده عاطفی در ارتباط با جنس مخالف»، *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، سال شانزدهم، ش ۳، ص ۶۰-۶۵.
- Albright J. M, ۲۰۰۸, Sex in America online: an exploration of sex, marital status, and sexual identity in internet sex seeking and its impacts, *Journal Sex Research*, v. ۴۵ (۲), p. ۱۷۵-۱۸۶.
- Aponte, M. R, & et al, ۲۰۱۲, University students' social representations concerning sexual abstinence and the condom as prevention mechanisms, *Rev.Salud Publica (Bogota)*, v. ۱۴, p. ۴۹۱-۵۰۱.
- Bc, G. B, & Basel, P. L, ۲۰۱۳, Premarital sex behaviors among college youths of kathmandu, *Nepal. Kathmandu.Univ Med*, v. ۱۱, p. ۲۷-۳۱.
- Bogart, L. M, & et al, ۲۰۰۷, Association of sexual abstinence in adolescence with mental health in adulthood, *Journal of Sex Recaerch*, v. ۴۴, p. ۲۹۰-۲۹۸.
- Cobb, N. J, ۲۰۰۱, *Adolescence*, *Mayfield publishing company*, U.S.A.
- Colson, C, ۲۰۰۳, *Twisting Reality: Teenagers, Sex, and Depression*, From [http:// townhall.com /columnists/chuckcolson/۲۰۰۳/۰۶/۱۷/ twisting-reality-teenagers, sex, and depression/page/full](http://townhall.com/columnists/chuckcolson/۲۰۰۳/۰۶/۱۷/twisting-reality-teenagers-sex-and-depression/page/full).
- Elhage, A, ۲۰۰۹, Ten Reasons to Keep Abstinence Education in North Carolina, *Family North Carolina Magazine*, v. ۴, N. ۴, p. ۸-۱۰.
- Gelibo, T, & et al, ۲۰۱۳, Predictors of sexual abstinence among Wolaita Sodo University Students, South Ethiopia, *Reprod Health*, ۱۰, ۱۸, Epub ahead of print.
- Gutierrez, F. L, & et al, ۲۰۱۰, Determinants of sexual abstinence and condom use among Central American adolescents, *Adolescent Medicine and Health*, v. ۲۲, p. ۵۸۳-۵۹۳.
- Harding, D, & Jencks, C. H, ۲۰۰۳, Changing attitudes toward premarital sex, *Public Opinion Quarterly*, v. ۶۷, p. ۲۱۱-۲۲۶.
- Heller D, & et al, ۲۰۰۴, The role of person versus situation in life satisfaction: a critical examination, *Psychol Bull*, v. ۱۳۰ (۴), p. ۵۷۴-۶۰۰.
- Middleton, L. E. R, & et al, ۲۰۱۳, Understanding motivations for abstinence among adolescent young